

Info paket za medije

**Položaj žrtava silovanja i drugih seksualnih delikata u Srbiji i
neophodnost zakonskih izmena radi usklađivanja postupanja svih nadležnih
institucija sa Istanbulskom konvencijom**

Projekat „Udruženim naporima – Ka novim evropskim standardima u zaštiti žena od rodno
zasnovanog nasilja“

EUROPEAN WOMEN'S
LOBBY
EUROPEEN DES FEMMES

mreža
žene protiv nasilja

autonomni
ženski
centar

11000 Beograd, tirševia Sa
tel/fax: 011 2687 190
SOS telefon: 011 266 2222
e-mail: azc@azc.org.rs
web: www.azc.org.rs

Mreža za EWI

SAFE
FROM FEAR
SAFE
FROM
VIOLENCE

SADRŽAJ

SAOPŠTENJE ZA MEDIJE – Zakon štiti okrivljene a ne žrtve, potrebne su hitne izmene

UKRATKO – Koje promene će doneti Konvencija Saveta Evrope o suzbijanju i borbi protiv nasilja prema ženama i u porodici u oblasti zaštite žena od seksualnog nasilja?

SILOVANJE I KRIVIČNA DELA PROTIV POLNE SLOBODE – Važeće zakonodavstvo, praksa i procedura slučajevima silovanja i prikaz statističkih podataka o krivičnim delima protiv polne slobode u Republici Srbiji

OKRUGLI STO – Položaj žrtava silovanja i drugih seksualnih delikata u Srbiji i neophodnost zakonskih izmena radi usklađivanja postupanja svih nadležnih institucija sa Istanbulsom konvencijom – program i zapisnik

RADNI SASTANAK – Inicijativa za izradu intersektorskog protokola i formiranje kriznih centara za žrtve silovanja

SAOPŠTENJE ZA MEDIJE

Zakon štiti okrivljene a ne žrtve, potrebne su hitne izmene

Osnivanje kriznih centara za žrtve silovanja i promena odredbi Krivičnog zakonika koje se odnose na seksualne delikte nove obaveze države prema Istanbulskoj konvenciji

Beograd, 9. decembar 2013. godine - Neophodno je da država Srbija osnuje krizne centre za žrtve silovanja kao i da značajno promeni odredbe Krivičnog zakonika koje se odnose na krivična dela silovanja i drugih seksualnih delikata, poručeno je danas sa okruglog stola posvećenog položaju žrtava silovanja koji je organizovao Autonomni ženski centar u okviru regionalne kampanje „Potpisujem“. Tokom diskusije, kojoj su prisustvovali i predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva zdravlja, kao i Apelacionog tužilaštva, rečeno je da su prema sadašnjoj sudskoj praksi ali i pozitivnom zakonodavstvu više zaštićeni okrivljeni nego žrtve.

Osnivanje kriznih centara za žrtve silovanja i promene Krivičnog zakona su, ujedno, i obaveze države s obzirom na to da je Srbija ratifikovala Konvenciju Saveta Evrope o sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, tzv. Istanbulsku konvenciju.

„Krizni centri bi trebalo da budu mesto za objedinjeno pružanje podrške žrtvama silovanja. Žrtve bi bile u mogućnosti da na jednom mestu dobiju kvalitetan medicinski pregled, psihološku podršku i pravni savet. Stručnjaci kažu da su prva 72 sata nakon silovanja najvažniji za žrtvu ne samo u smislu prikupljanja dokaza za sudski postupak već i za njen psihološki oporavak“, istakla je Tanja Ignjatović, psihološkinja Autonomnog ženskog centra. Prema njenim rečima, najrelevantniji pregled žrtve je moguće obaviti na Institutu za sudsku medicinu ali država taj pregled ne plaća već on ide na teret žrtava nasilja. U kriznim centrima žrtve bi mogle da dobiju pomoć i da pri tom ostanu anonimne. One ne bi morale da odmah odluče da li će pokrenuti sudski postupak protiv izvršioca.

Ona je podsetila da žrtvama silovanja država danas ne obezbeđuje ni hitnu kontraceptivnu zaštitu, ni besplatno testiranje na HIV ili druge seksualno prenosive bolesti, niti bilo kakvu psihološku podršku.

Predstavnik Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave za kriminalističku policiju, Stefan Milijanović je istakao da je neophodno da postoji protokol o postupanju sa žrtvama seksualnog nasilja jer je reč o izuzetno teško dokazivom delu. Vrlo često, istakao je, smo u situaciji da kada se radi o poznatom učiniocu imamo samo reč žrtve protiv reči okrivljenog i da nema drugih dokaza. On je istakao da je praksa pokazala da u 90 odsto slučajeva silovatelj ponovi krivično delo.

Gordana Jekić Bradajić, iz Apelacionog javnog tužilaštva je podsetila da država Srbija prema Istanbulskoj konvenciji ima obavezu da formira fond za naknadu štete žrtvama krivičnih dela. Jedan od izvora za ovaj fond, prema njenim rečima, bi mogla biti i sredstva koja su prikupljena oduzimanjem nezakonito stečene imovine a koja su već dostigla cifru od 350 miliona evra. Nažalost, država je već stavila rezervu na ovaj član Konvencije.

Vanja Macanović, advokatkinja Autonomnog ženskog centra, istakla je da se ova organizacija već dve godine zalaže za promenu odredbi Krivičnog zakonika koje definišu krivično delo silovanja i druge seksualne delikte.

„Najvažnije promene odnose se na definisanje krivičnih dela silovanja, obljube nad nemoćnim licem, obljube nad detetom i obljube uz zloupotrebu položaja. Mi danas, praktično, imamo situaciju da je za obljubu nad nemoćnim licem predviđena blaža sankcija umesto da to bude otežavajuća okolnost. Takođe se pod silovanjem smatra samo penetracija muškim polnim organom a ne drugim predmetima. U praksi mi imamo slučajeve penetracije drugim predmetima, rukom, prstom, i to se smatra nedozvoljenom polnom radnjom za koje je predviđena novčana kazna.“

Istanbulska konvencija, takođe, izričito nalaže da seksualna prošlost žrtve ne treba da bude predmet razmatranja sudskog postupka. Gordana Jekić Bradajić iz Apelacionog tužilaštva je podsetila da žrtva mora sedam puta da ponovi svoj iskaz u različitim fazama postupka i da se na taj način svaki put izlaže dodatnoj viktimizaciji.

Spot kampanje “Sprečimo silovanje! Primenimo Istanbulsku konvenciju!” nalazi se na donjem linku:
https://www.youtube.com/watch?v=6wII_heIPxc&feature=youtu.be

Mreža Žene protiv nasilja, Autonomni ženski centar i Mreža za Evropski ženski lobi, u okviru zajedničke kampanje Evropskog ženskog lobija i Saveta Evrope¹

pojašnjavaju

Koje promene će doneti Konvencija Saveta Evrope o suzbijanju i borbi protiv nasilja prema ženama i u porodici u oblasti zaštite žena od seksualnog nasilja?

Konvencija Saveta Evrope o suzbijanju i borbi protiv nasilja prema ženama i u porodici zahteva od država da:

- Usklade zakonodavstvo kako bi se osiguralo da osnovni oblici krivičnih dela iz grupe dela koja se odnose na seksualno nasilje (krivična dela protiv polne slobode, KZ/RS), uzimajući u obzir i silovanje, uključe nedostatak pristanka žrtve kao uslov inkriminacije (član 36)
- U slučaju silovanja učinjenog od strane supružnika/partnera osiguraju da ne postoji izuzetak (ne uzimaju kao olakšavajuću okolnost brak/emotivnu vezu), tako da ovo krivično delo bude tretirano kao delo iste težine kao silovanje od strane bilo koje druge osobe (Član 36)
- Prikupi specifične relevantne statističke podatke na godišnjem nivou o rasprostranjenosti seksualnog nasilja i silovanja (Član 11)
- Obezbedi specijalizovane usluge za podršku ženama koje su preživele seksualno nasilje, uključujući silovanje (Odeljak IV, Član 25)
- Uloži sredstva u prevenciju seksualnog nasilja kroz kampanje usmerene na podizanje svesti javnosti, edukaciju, medije i uključivanje privatnog sektora (Odeljak III)
- Promoviše pristup pravdi za žene koje su preživele nasilje, tako što će obezbediti da:
 - a) sudski postupci u slučajevima seksualnog nasilja ne zavise u potpunosti od prijave koju je podnela žrtva i da postupak može da se nastavi čak i ako žrtva povuče svoju izjavu odnosno prijavu (Član 55)
 - b) tokom svakog građanskog odnosno krivičnog sudskog postupka dokazi koji se odnose na seksualnu prošlost i ponašanje žrtve budu prihvaćeni samo u slučajevima kada je to relevantno i neophodno (Član 54), pošto ovi dokazi ponekad mogu dovesti u pitanje dostojanstvo, kredibilitet i izostanak pristanka žrtve
 - c) obavezno alternativno rešavanje sporova odnosno određivanja kazne, uključujući medijaciju i pomirenje **budu zabranjeni** u odnosu na sve oblike nasilja obuhvaćene Konvencijom (Član 48)
 - d) žrtve budu zaštićene u svim fazama istrage i sudskog postupka (Član 56)
 - e) žrtve imaju pravo na pravni savet i besplatnu pravnu pomoć (Član 57)

¹ <http://www.womenlobby.org/news/ewl-news/article/one-month-to-go-act-against-rape>

SILOVANJE I KRIVIČNA DELA PROTIV POLNE SLOBODE

Mreža Žene protiv nasilja, Autonomni ženski centar i Mreža za Evropski ženski lobi, u okviru zajedničke kampanje Evropskog ženskog lobija i Saveta Evrope²

TRAŽE OD DRŽAVE SRBIJE DA IZMENI DEFINICIJU KRIVIČNOG DELA SILOVANJE

Seksualno nasilje nastavlja da bude jedno od najbrutalnijih oblika nasilja prema ženama koje u najvećem broju slučajeva ostaje neotkriveno i nekažnjeno. Zbog toga je Evropski ženski lobi tokom 2013. godine za 32 države Evrope objavio *Barometar o silovanju*³ sa ciljem da se ukaže na sve one žrtve seksualnog nasilja koje nisu dobile pomoć i zaštitu. Barometar je prikazao da u skoro svim državama ne postoje posebni servisi/usluge za žrtve seksualnog nasilja, kao i da većina država evropskog kontinenta nema zadovoljavajuća zakonodavna rešenja kojima se štite žrtve ovih krivičnih dela.

Mada su definicije krivičnog dela silovanja unapređene tokom poslednje dekade od definicija koje se zasnivaju na upotrebi sile ili pretnje silom uz uslov da je žrtva pružila otpor, do definicija u kojima će se silovanjem smatrati svaki onaj čin za koji nije postojao izričit, slobodno dat pristanak, Barometar je pokazao da definicije koje se baziraju na upotrebi sile još uvek preovlađuju u definicijama većine zemalja Evrope, među kojima je i Srbija.

Evropski sud za ljudska prava je zauzeo stav da definicije koje se zasnivaju na upotrebi sile ne pružaju dovoljnu zaštitu ženama od seksualnog nasilja, dok na drugoj strani, definicije koje se zasnivaju na nedostatku pristanka bliže su principu ljudskih prava o zaštiti telesnog integriteta.

Konvencija Saveta Evrope o suzbijanju i borbi protiv nasilja prema ženama i u porodici tzv. Istanbulska konvencija, koju je država Srbija upravo ratifikovala, izričito zahteva da države izmene definiciju krivičnog dela silovanje tako da *bude kažnjiv svaki čin seksualne penetracije, bez obzira na oblik i prirodu tog čina, učinjen nad licem koje nije dalo svoj pristanak*. Istanbulska konvencija ide i dalje i nalaže da *pristanak mora biti dat slobodno, što će se ceniti u kontekstu svakog pojedinačnog slučaja*.

Stoga se ženske organizacije u 32 evropske države organizuju i sprovode zajedničku kampanju kojom zahtevaju pravdu i podršku za žene koje su preživele silovanje.

Važeće zakonodavstvo, praksa i procedura u slučajevima silovanja

Krivičnim zakonikom RS propisano je da će se krivičnim delom silovanja smatrati ono delo koje *je učinjeno uz primenu sile ili pretnje silom*, što implicira da bi žena trebalo da pruža fizički otpor. Takođe, pravosudna praksa i pravna teorija stoje na stanovištu da će se krivičnim delom silovanja smatrati samo ona dela u kojima je došlo do penetracije muškim polnim organom, čak i kada su u pitanju deca. Svi drugi vidovi penetracije, rukom ili stranim predmetom, ili prisiljavanje na oralni seksualni odnos, ne smatraju se silovanjem niti prisilom na seksualni čin, već nedozvoljenim polnim radnjama.

² <http://www.womenlobby.org/news/ewl-news/article/one-month-to-go-act-against-rape>

³ <http://www.womenlobby.org/Publications/Reports/article/2013-ewl-barometer-on-rape-report>

Kazna za osnovni oblik krivičnog dela nedozvoljene polne radnje (stav 1 član 182 KZ) je *novčana ili kazna zatvora do 3 godine*, čak i u slučajevima kada su žrtve deca.

Krivični zakonik takođe propisuje da se krivično gonjenje silovanja u braku preduzima samo ako se žrtva pridruži krivičnom gonjenju, a ne *ex officio*, čak i ako postoje dokazi koji potvrđuju da je učinjeno krivično delo.

Žrtve seksualnog nasilja se nakon davanja izjave u policiji upućuju na lekarski pregled, najčešće ginekologu. Njihov lekarski pregled uključuje standardne tehnike kliničkog i ginekološkog pregleda. Ne postoje opšti niti specijalizovani Protokoli o postupanju sa žrtvama seksualnog nasilja, niti se prilikom njihovih lekarskih pregleda koriste bilo kakvi vodiči i/ili formulari, a izveštavanje je krajnje individualno i u potpunosti zavisi od lekara koji je vršio pregled⁴. Lekari specijalisti za sudsku medicinu angažovani su u zanemarljivo malom broju slučajeva pri prvom pregledu žrtve. Prema rezultatima dostupnih istraživanja u ovoj oblasti, opisi konstatovanih ekstragenitalnih povreda navedeni u medicinskoj dokumentaciji u relativnom malom broju slučajeva (9%) odgovaraju standardima sudskomedicinskog opisivanja telesnih povreda, a gotovo polovina nalaza (45%) data je na nezadovoljavajući način⁵. Takođe, konstatovane telesne povrede kod žrtava seksualnog nasilja se ne fotografišu. Sve navedeno nepovoljno utiče na kasnije izvođenje medicinskih dokaza i medicinska veštačenja u sudskim postupcima. Pored toga, prilikom inicijalnog pregleda žrtve seksualnog nasilja se ne testiraju na polno prenosive bolesti ili HIV, niti im se sistematski obezbeđuje postkoitalna kontracepcija kada je to indikovano, što sve skupa ima negativne posledice na njihovo zdravlje. Na posletku, žrtvama silovanja u ranoj fazi nakon seksualnog nasilja ne obezbeđuje se na sistematski način neophodna psihološka podrška niti se na drugi način struktuisano pristupa zaštiti njihovog mentalnog zdravlja. U Beogradu i Nišu moguće je da žrtve seksualnog nasilja uglavnom na svoju inicijativu obave pregled kod specijaliste za sudsku medicinu čime se nesumnjivo dobija kvalitetna dokumentacija o zadobijenim telesnim povredama. Međutim, kako ovi specijalistički pregledi ne predstavljaju usluge koje su pokrivene obavezanim zdravstvenim osiguranjem to je neophodno da žrtve same, odnosno neko za njih, plati za ove preglede. Prema tome, sudskomedicinski pregledi žrtava seksualnog nasilja nisu ravnomerno dostupni žrtvama na celoj teritoriji Republike Srbije, a i tamo gde su oni dostupni, ograničavajući faktor predstavlja materijalno stanje žrtve. Vredno je napomenuti da su sudskomedicinski pregledi žrtava, pored toga što su nesumnjivo u interesu žrtve, prvenstveno u interesu istražnih i pravosudnih organa pa je otuda nejasno zašto država očekuje da žrtva krivičnog dela finansira obezbeđenje dokaza o izvršenom krivičnom delu.

U Srbiji ne postoje tzv. Krizni centri za žrtve silovanja (Rape Crises Center), specijalizovane, besplatne službe podrške za žrtve, u kojima su na jednom mestu objedinjeni medicinska, psihološka i pravna pomoć i podrška.

U Srbiji ne postoje reprezentativna istraživanja državnih institucija o seksualnom nasilju. Jedinu dostupni podaci su podaci Republičkog zavoda za statistiku o broju prijavljenih, optuženih i osuđenih lica za ovo krivično delo i podaci istraživanja Autonomnog ženskog centra iz 2003. godine, koje je pokazalo da je samo 6% žena sa teritorije Beograda prijavilo je seksualno nasilje od strane partnera.

⁴ Alempijevic Dj, „Savremena sudskomedicinska ekspertiza u krivičnim delima seksualnog kriminaliteta“. Doktorska teza. Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2005.

⁵ Alempijevic Dj, Savic S, Pavlekic S, Jecmenica D. Severity of injuries among sexual assault victims. J Clin For Med 2007;14:266-9.

Statistički podaci o krivičnim delima protiv polne slobode⁶

Tabela - Broj prijavljenih, optuženih i osuđenih za krivičnih dela protiv polnih sloboda u periodu od 2000 – 2012.god.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Prijavljena punoletna lica za krivično delo silovanje	386	386	400	408	472	479	374	455	405	448	387	414	372
Optužena punoletna lica za krivično delo silovanje	213	279	274	221	217	245	300	274	313	281	209	255	322
Osuđena punoletna lica za krivično delo silovanje	94	142	115	99	60	79	81	87	108	84	75	87	x ⁷
Osuđena punoletna lica za krivično delo silovanje	169	224	231	183	178	194	236	214	256	238	164	190	244
Osuđena punoletna lica za krivično delo silovanje	77	113	95	81	50	68	67	71	88	77	62	59	67

Podaci za krivično delo silovanje

Kaznena statistika

2009.g. – 77 osuđenih, svi na kaznu zatvora

2010.g. - od 62 osuđenih, 2 je osuđeno na uslovne kazne, 1 proglašen krivim, ali oslobođen

2011.g. – od 59 osuđenih, svi na kaznu zatvora

Statistika žrtava

2009.g. – podaci postoje za 64 žrtve – od kojih su 26 bila deca (7 dece mlađe od 14 godina i 19 dece starosti između 14 i 18 godina), 63 žrtve su bile ženskog i 1 muškog pola

2010.g. - podaci postoje za 56 žrtva - od kojih su 18 bila deca (1 dete mlađe od 14 godina i 17 dece starosti između 14 i 18 godina), 52 žrtve su bile ženskog i 4 muškog pola

2011.g. - podaci postoje za 48 žrtava, od kojih su 13 bila deca (5 dece mlađe od 14 godina i 8 dece starosti između 14 i 18 godina), 44 žrtve su bile ženskog i 4 muškog pola

Podaci za krivično delo nedozvoljene polne radnje

⁶ Izvor: RZS

⁷ nije naveden podatak u zvaničnom izveštaju RZS za 2012.g.

Kaznena statistika

2009.g. – od 86 osuđenih, 26 je osuđeno na uslovne kazne i 13 na novčane

2010.g. - od 47 osuđenih, 14 je osuđeno na uslovne kazne i 3 na novčane

2011.g. – od 58 osuđenih, 18 je osuđeno na uslovne kazne i 18 na novčane

Statistika žrtava

2009.g. - podaci postoje za 71 žrtvu - od kojih su 43 bila deca (23 dete mlađe od 14 godina i 20 dece starosti između 14 i 18 godina), 64 žrtve su bile ženskog i 7 muškog pola

2010.g. - podaci postoje za 47 žrtva - od kojih su 21 bila deca (9 dete mlađe od 14 godina i 12 dece starosti između 14 i 18 godina), 43 žrtve su bile ženskog i 4 muškog pola

2011.g. - podaci postoje za 77 žrtva - od kojih su 52 bila deca (36 dete mlađe od 14 godina i 16 dece starosti između 14 i 18 godina), 68 žrtve su bile ženskog i 9 muškog pola

Podaci za zemlje Evrope pokazuju sledeće:

U Češkoj, tokom jednog dana zvanično se zabeleži jedan do dva slučaja silovanja.

U Danskoj, Savet za prevenciju nasilja vodi statistiku koja se zasniva na podacima Centara za žrtve silovanja i policije. Oni procenjuju da se svake godine u Danskoj dogodi 2000 slučajeva silovanja, od kojih se 500 slučajeva prijavi policiji, u 300 slučajeva biva podignuta optužnica i samo 150 slučajeva se okonča osuđujućom presudom.

U Francuskoj, zvanično istraživanje iz 2005/2006.g. je pokazalo da je 198000 žena između 18 i 59 godina bilo žrtva silovanja ili pokušaja silovanja.

U Holandiji, istraživanje iz 2012.g. otkrilo je da je 15% žena u dobi između 25 i 70 godina i 8% žena između 15 i 24 godine bilo silovano najmanje jednom tokom njihovog života.

U Švedskoj, podaci za 2011.g. pokazuju da je bilo 6120 slučajeva silovanja žena i devojčica, od čega 3388 slučajeva je bilo izvršeno prema ženama starijim od 18 godina. U tom periodu krivični postupak je viđen protiv 1030 učinilaca i samo ih je osuđeno 151.

U Irskoj, 21% učinilaca seksualnog nasilja prema ženama su bili njihovi partneri ili bivši partneri. 90% učinilaca su bile osobe koje su žrtve poznavale (podaci za 2011.g.)

Izveštaj o podacima i praksi u Srbiji pripremila Vanja Macanović, Autonomni ženski centar.

Okrugli sto

Položaj žrtava silovanja i drugih seksualnih delikata u Srbiji i neophodnost zakonskih izmena radi usklađivanja postupanja svih nadležnih institucija sa Istanbulskom konvencijom

11:30 – 12:00 Okupljanje učesnica/ka

12:00 – 12:10 Uvodna reč

Tanja Ignjatović, Autonomni ženski centar, Beograd

12:10 – 14:30

O evidencijama žrtava seksualnog nasilja

Vanja Macanović, Autonomni ženski centar

O mogućnostima i koracima ka donošenju Opšteg i posebnih protokola u postupanju sa žrtvama seksualnog nasilja i osnivanju Kriznih centara za žrtve silovanja

dr Snežana Pantić Aksentijević, Ministarstvo zdravlja, Sektor za javno zdravlje i programsku zdravstvenu zaštitu

dr Đorđe Alempijević, Institut za sudsku medicinu

Stefan Milijanović, Ministarstvo unutrašnjih poslova

O predlozima za izmenu krivičnih dela protiv polnih sloboda

Neda Marković, Ministarstvo pravde

Gordana Jekić Bradaić, Apelaciono javno tužilaštvo

O nadzoru Narodne Skupštine nad primenom Istanbulske konvencije

Tamara Tripić, narodna poslanica, Ženska parlamentarna mreža

14:30 – 15:30 Diskusija i zaključci

15:30 Koktel

Zapisnik sa okruglog stola

Položaj žrtava silovanja i drugih seksualnih delikata u Srbiji i neophodnost zakonskih izmena radi usklađivanja postupanja svih nadležnih institucija sa Istanbulskom konvencijom

Autonomni ženski centar, Mreža Žene protiv nasilja i Mreža za Evropski ženski lobi organizovali su 9. decembra 2013. godine u Beogradu **okrugli sto o položaju žrtava silovanja i drugih seksualnih delikata u Srbiji**. Okrugli sto je organizovan u okviru evropske kampanje koju Evropski ženski lobi u saradnji sa Savetom Evrope sprovodi u 33 države članice Saveta Evrope.

Cilj okruglog stola bio je razmatranje postojećih zakonskih rešenja i prakse u vezi sa krivičnim delima protiv polne slobode i neophodnosti njihovog usklađivanja sa standardima koje propisuje *Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici* (tzv. Istanbulska konvencija).

Okruglom stolu na kome je govorila narodna poslanica Tamara Tripić ispred Ženske parlamentarne mreže, Snežana Pantić Aksentijević, ispred Ministarstva zdravlja, Stefan Milijanović iz Ministarstva unutrašnjih poslova, Ivana Radović, predstavnica Astre kao i Tanja Ignjatović i Vanja Macanović ispred Autonomnog ženskog centra, prisustvovao je veliki broj medija, kao i predstavnica Zaštitnika građana, Apelacionog javnog tužilaštva i organizacija civilnog društva.

Tanja Ignjatović iz Autonomnog ženskog centra u uvodnom delu je predstavila kampanju „Sprečimo silovanje! Primenimo Istanbulsku konvenciju!“ i regionalni projekat čiji je fokus ratifikacija i primena Istanbulske konvencije. Ona je navela da je ovo prvi u nizu sastanaka koje će AŽC organizovati o oblasti zaštite žrtava silovanja i drugih seksualnih delikata, naglašavajući da postoje četiri ključna pitanja na kojima se mora raditi: evidentiranje nasilja, zakonska definicija silovanja, postupanje institucija i usluge za žrtve silovanja i seksualnih delikata.

Narodna poslanica i članica Ženske parlamentarne mreže u Narodnoj skupštini RS, *Tamara Tripić*, govoreći o nadzoru nad primenom Istanbulske konvencije i osvrćući se na čl. 70 Konvencije, istakla je da bi time trebalo da se bavi Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova. Pored toga, predložila je da se oformi posebna komisija za praćenje primene ove konvencije, po ugledu na komisiju koja prati primenu Rezolucije 1325. Navela je da je u Srbiji najveći problem neusklađenost domaćeg zakonodavstva sa Istanbulskom konvencijom, da je neophodno izmeniti definicije krivičnih dela te uvesti nova krivična dela u zakonodavstvo RS. Ukazala je i na značaj donošenja Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći i izmene obrazovnog programa u pogledu rodnih stereotipa o ulogama žena i muškaraca.

Ivana Radović, predstavnica Astre je istakla da su žene žrtve trgovine ljudima retko prepoznate kao žrtve seksualnog nasilja, jer se to uglavnom tretira kao „rizik profesije“. Govoreći o evidencijama žrtava seksualnog nasilja, predstavila je evidenciju koju od 2002. godine vodi Astra i evidencije državnih institucija. Navela je vrste podataka koje ASTRA prikuplja, naglašavajući da je u pitanju kodirana baza (ne vide se imena evideniranih osoba) kojoj mogu da pristupe samo dve osobe iz organizacije i čiji podaci nisu dostupni javnosti. Objasnjavajući razliku između etičkog i tehničkog prikupljanja podataka, otvorila je pitanje stigmatizacije žrtava trgovine ljudima i brisanja njihovih imena iz evidencija nakon proteka određenog vremena.

Snežana Pantić Aksentijević iz Ministarstva zdravlja i *Stefan Milijanović* iz Ministarstva unutrašnjih poslova govorili su o mogućnostima i koracima ka donošenju opšteg i posebnih protokola u postupanju sa žrtvama seksualnog nasilja i osnivanju kriznih centara za žrtve silovanja. U ovom delu je istaknut značaj postojećih Opšteg i posebnih protokola za zaštitu žena od nasilja i predočeno je da bi bilo važno razmotriti potrebu za donošenjem opšteg i posebnih protokola u postupanju sa žrtvama seksualnog nasilja. Pored toga, predloženo je da se za sada osnuju krizni centri za žrtve silovanja u 4 glavna centra u Srbiji (Beograd, Niš, Novi Sad i Kragujevac) u kojima postoje Instituti/Zavodi za sudsku medicinu. U kriznim centrima bi žrtve dobile objedinjenu uslugu, pri čemu želja da ostanu anonimne ili ne prijave slučaj policiji ne bi isključila pružanje medicinske pomoći i drugih dostupnih usluga.

Vanja Macanović iz Autonomnog ženskog centra predstavila je predloge za izmenu definicija krivičnih dela protiv polnih sloboda u postojećem Krivičnom zakoniku, u skladu sa definicijom predviđenom Konvencijom Saveta Evrope o suzbijanju i borbi protiv nasilja prema ženama i u porodici tzv. Istanbulske konvencijom, koju je država Srbija upravo ratifikovala. Konvencija izričito zahteva da države izmene definiciju krivičnog dela silovanje tako da bude kažnjiv svaki čin seksualne penetracije, bez obzira na oblik i prirodu tog čina, učinjen nad licem koje nije dalo svoj pristanak. Istanbulska konvencija ide i dalje i nalaže da pristanak mora biti dat slobodno, što će se ceniti u kontekstu svakog pojedinačnog slučaja.

Zamenica apelacionog javnog tužioca Gordana Jekić Bradajić, osvrćući se na čl. 30 Konvencije, predložila je osnivanje Fonda za naknadu štete žrtvama krivičnih dela. Navela je različite izvore iz kojih bi se prikupljala sredstva za fond: sredstva prikupljena putem primene načela oportuniteta (odlaganje krivičnog gonjenja), sredstva od oduzete imovine u skladu sa Zakonom o oduzimanju imovine, od osiguranja (primer Francuska), donacije i sl.

Konkretni predlozi za dalji postupak lobiranja:

- Predložiti da praćenje primene Istanbulske konvencije bude u nadležnosti Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova i formirati komisiju za praćenje primene ove konvencije.
- Organizovati zajednički sastanak Autonomnog ženskog centra sa predstavnicama Ženske parlamentarne mreže u vezi sa daljim koracima u procesu lobiranja.
- Organizovati radni sastanak predstavnica Autonomnog ženskog centra i pomoćnika ministra u Ministarstvu zdravlja radi razmatranja daljih koraka za osnivanje kriznih centara za žrtve silovanja u 4 glavna centra u Srbiji i potrebe za donošenje opšteg i posebnih protokola u ovoj oblasti.
- Razmotriti osnivanje Fonda za naknadu štete žrtvama krivičnih dela u koji bi se prikupljala sredstva iz različitih izvora i izradio predlog praktične politike.
- Uključiti u ovaj proces i druge specijalizovane organizacije civilnog društva zbog specifičnih ciljnih grupa sa kojima rade (Incest trauma centar i „...Iz kruga – Beograd“).

RADNI SASTANAK

Inicijativa za izradu intersektorskog protokola i formiranje kriznih centara za žrtve silovanja

Beograd, 19.12.2013. godine

Autonomni ženski centar je na radnom sastanku sa pomoćnikom ministra u Ministarstvu zdravlja, dr Darkom Laketićem i dr Snežanom Pantić Aksentijević, rukovoditeljkom grupe za javno zdravlje, predložio da Ministarstvo zdravlja inicira izradu intersektorskog protokola o postupanju u slučajevima seksualnih delikata, kao i formiranje kriznih centara za žrtve silovanja.

Pomoćnik ministra, g-din Laketić je prihvatio predlog, tako da će Sektor za javno zdravlje poslati dopis nadležnim ministarstvima: Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova i Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalne politike, sa predlogom da se pristupi ovim aktivnostima, a u skladu sa standardima koje postavlja Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja prema ženama i nasilja u porodici.

Ova aktivnost je deo zajedničke panevropske akcije „Sprečimo silovanje! Primenimo Istanbulsku konvenciju“, koju sprovode Evropski ženski lobi i Savet Evrope, u partnerstvu sa lokalnim organizacijama i mrežama u 33 države.